

Obsah

Úvod	9
1. Postmenopauzální estrogen-deficitní syndrom.....	11
1.1. Zdravotní rizika postmenopauzy	11
1.1.1. Menopauza.....	11
1.1.2. Věk menopauzy a délka života.....	11
1.1.3. Roky menopauzálního přechodu.....	12
Přehled	13
1.2. Menopauza a příznaky deficitu estrogenů.....	13
1.2.1. Příznaky akutní.....	14
1.2.2. Příznaky subakutní.....	14
1.2.3. Příznaky chronické.....	14
Přehled	15
1.3. Základy klimakterické medicíny.....	15
Přehled	18
1.4. Urogenitální atrofizace	19
1.4.1. Atrofická vulvovaginitis	19
1.4.2. Uretrální syndrom a senilní uretritida	21
Přehled.....	21
1.5. Kardiovaskulární riziko	22
1.5.1. Kardiovaskulární onemocnění u žen	22
1.5.2. Hlavní rizikové faktory	23
1.5.3. Epidemiologie kardiovaskulárních nemocí u žen	23
Přehled	24
1.6. Postmenopauzální osteoporóza	25
1.6.1. Definice osteoporózy a rizikové faktory	25
1.6.2. Riziko postmenopauzální osteoporózy	25
1.6.3. Zlomeniny proximálního femuru	28
1.6.4. Vertebální zlomeniny	28
1.6.5. Zlomeniny distálního předloktí	29
1.6.6. Měření kostní hmoty.....	29
1.6.7. Posouzení účinnosti prevence a léčby.....	29
Přehled	30

1.7.	Estrogen-deficitní syndrom u žen po chirurgické kastraci před 45. rokem života	32
	Literatura	33
2.	Hormonální substituční terapie	35
2.1.	Prospěch HRT	35
2.1.1.	HRT a akutní symptomy	35
2.1.2.	HRT a subakutní symptomy	37
2.1.3.	HRT a kardiovaskulární onemocnění	38
2.1.4.	HRT a inzulínová rezistence	42
2.1.5.	HRT a osteoporóza	44
2.1.6.	HRT a centrální nervový systém	48
2.1.7.	HRT a kolorektální karcinom	51
2.1.8.	HRT, revmatoidní artritida a senilní makulární degenerace	52
2.1.9.	Estrogeny a sexualita	53
	Přehled	54
2.2.	Riziko HRT	55
2.2.1.	Obecná rizika pro karcinom prsu	55
2.2.2.	Vztah karcinomu prsu ke kostní denzitě	57
2.2.3.	Vztah karcinomu prsu k těhotenství a hormonální antikoncepci	58
2.2.4.	HRT a riziko karcinomu prsu	59
2.2.5.	HRT a benigní onemocnění prsu	61
2.2.6.	HRT a karcinom endometria	62
2.2.7.	Existují další rizika HRT?	62
2.2.8.	Úmrtnost a HRT	64
2.2.9.	Pro a proti HRT	65
	Přehled	67
	Literatura	68
3.	Kontraindikace a nežádoucí účinky hormonální substituční terapie	73
3.1.	Kontraindikace včera a dnes	73
3.1.1.	Tromboflebitida a tromboembolismus	74
3.1.2.	Hypertenze	75
3.1.3.	Ischemická choroba srdeční	76
3.1.4.	Diabetes mellitus	76
3.1.5.	Migréna	76
3.1.6.	Benigní onemocnění prsu	76

3.1.7.	Další „kontraindikace“	77
3.1.8.	Má HRT nějaké absolutní kontraindikace?	77
	Přehled	78
3.2.	Nežádoucí účinky HRT	78
3.2.1.	Nežádoucí účinky - strach z rakoviny	78
3.2.2.	Management krvácení	80
3.2.3.	Endometriální zdraví	84
	Přehled	87
3.3.	Individualizovaná HRT	87
3.3.1.	Potřeba individuálního režimu	87
3.3.2.	Nízkodávková HRT	88
	Přehled	89
	Literatura	89
4.	Antikoncepce a HRT	93
4.1.	Rozdíly mezi HRT a perorální antikoncepcí	93
4.1.1.	Rozdíly v indikaci, typu estrogeneru a účinku	93
4.1.2.	Jaterní metabolismus	93
4.1.3.	Koagulace	93
4.1.4.	Krevní tlak	94
4.1.5.	Účinek na cévní stěnu	94
4.2.	Antikoncepce u žen nad 35 let věku	95
4.2.1.	Hormonální antikoncepce	95
4.2.2.	Nitroděložní tělísko s progestogenem	96
4.3.	Hormonální antikoncepce a přechod na HRT	98
4.4.	Hormonální antikoncepce, HRT a operace	99
	Přehled	101
	Literatura	102
5.	Menopauza - zdravotnický a společenský problém	105
5.1.	Vzdělávání a komunikace	105
5.1.1.	Vzdělávání lékařů	105

5.1.2.	Vzdělávání žen.....	105
5.1.3.	Informovaná angažovanost politiků	106
5.1.4.	Komunikace lékař-pacientka	107
5.2.	HRT a prevence.....	107
5.2.1.	Směry prevence	107
5.2.2.	Argumenty pro obecné zdraví	108
5.3.	Kompliance.....	108
	Přehled.....	110
	Literatura.....	111
6.	Hormonální substituční terapie u žen s karcinomem.....	113
6.1.	HRT u žen s karcinomem prsu	113
6.2.	HRT po karcinomech reprodukčního traktu.....	115
6.2.1.	HRT u žen s ovariálním karcinomem	116
6.2.2.	HRT u žen s endometriálním karcinomem v anamnéze	116
	Přehled.....	117
	Literatura.....	117
7.	Léčba menopauzálních symptomů při kontraindikaci nebo neakceptování hormonální substituční terapie	119
7.1.	Srovnatelné účinky nehormonální léčby	120
7.1.1.	Estrogeny a tkáňová selektivita.....	120
7.1.2.	Prevence a léčba osteoporózy	120
7.1.3.	Prevence kardiovaskulárních nemocí.....	124
7.2.	Praktický přístup k léčbě.....	126
7.2.1.	Ženy s karcinomem prsu.....	126
7.2.2.	Ženy s karcinomem endometria	127
7.2.3.	Ženy neochotné užívat estrogeny	127
	Přehled	128
	Literatura	128

8.	Hormonální substituční terapie v praxi	131
8.1.	Zahájení a monitorování léčby.....	131
8.1.1.	Vyšetření před zahájením léčby	131
8.1.2.	Vyšetření v průběhu léčby	132
8.2.	Kdy začít a kdy skončit?.....	132
8.3.	Estrogenní léčba	133
8.3.1.	Typy estrogenů, dávkování a způsoby podání	133
8.3.2.	Zvláštnosti transdermální a perkutánní aplikace.....	134
8.3.3.	Plazmatické lipoproteiny a selektivní HRT v praxi	137
8.3.4.	Léčba vaginálními estrogeny	141
8.3.5.	Biologická dostupnost estradiolu při různých formách HRT	142
8.4.	Způsoby hormonální substituční terapie	145
8.4.1.	Brzděná substituce	145
8.4.2.	Kontinuální a cyklická monoterapie estrogeny.....	146
8.4.3.	Kombinovaná cyklická léčba.....	146
8.4.4.	Kombinovaná kontinuální léčba	148
8.4.5.	Kombinovaná sekvenční léčba.....	148
8.5.	Tibolon	148
8.5.1.	Klimakterické symptomy.....	149
8.5.2.	Aspekty bezpečnosti	149
8.5.3.	Lipidový metabolismus	151
8.5.4.	Kostní minerální denzita	151
8.6.	Progestogenová léčba	151
8.6.1.	Typy progestogenů.....	151
8.6.2.	Samotné progestogeny.....	152
8.6.3.	Progestogeny v HRT	154
8.6.4.	Progestogeny a lipidy	154
8.6.5.	Progestogeny, kost a další metabolické účinky	155
8.6.6.	Nežádoucí účinky progestogenů.....	155
8.6.7.	Krvácení z endometria	156
8.6.8.	Progestogeny a prs	158
	Přehled	159
	Literatura	160

9.	Hormonální substituční terapie u muže	163
9.1.	Mužské klimakterium či andropauza?	163
9.2.	Existuje androgen-deficitní syndrom ?	165
9.3.	HRT u muže - androgeny či estrogeny?	166
9.4.	Dehydroepiandrosteron	170
	Přehled	171
	Literatura	172
10.	Aktuální HRT v kostce	175
10.1.	Poznátky z praxe	175
10.2.	Někdejší kontraindikace	177
10.3.	Postmenopauzální osteoporóza	177
10.4.	Kardiovaskulární patologie	178
10.5.	Centrální nervový systém	180
10.6.	Hluboká žilní trombóza a embolizace	180
10.7.	Onkologická rizika	181
10.8.	Prospěch a riziko ve faktech	182
10.9.	Souhrn	184
	Literatura	184
	Léky pro HRT registrované v České republice	185